

SAATTOHOITO

Tervolan Vuodeosasto

"Sanoinko koskaan sitä sulle,
kuinka paljon rakastan.
Hetkiä joita annoit mulle,
avasit sun maailman,
ja kohta kun et enään kuule,
vaikka kuinka huuttaisin.
Ei oo lääkettä kaipuulle,
vain kultareunus muistoihin."
Reino Nordin

Saattohoidolla tarkoitetaan oireenmukaisen, palliatiivisen hoidon viimeistä vaihetta. Saattohoidossa ei enää pyritä parantamaan ihmistä tai pitkittämään ihmisen kärsimystä elämää ylläpitävillä hoidoilla.

Tämän oppaan tarkoitus on vastata mieltä askarruttaviin kysymyksiin saattohoidossa olevan potilaan hoidosta, käytännön järjestelyistä ja lääkitykseen liittyvistä asioista.

Sairaanhoidtaja AMK

Opinnäytetyö 2021

Maria Laine

Saattohoito

Lääketieteellistä palliatiivisen hoidon viimeistä vaihetta kutsutaan saattohoidoksi ja se sijoittuu vaiheeseen, jolloin kuolema on jo lähellä, tyypillisimmin viimeisiin elinviikkoihin tai päiviin. Saattohoitopäätöksen tekee lääkäri, yhdessä potilaan ja omaisten kanssa. Saattohoito keskittyy potilaan sekä hänen läheistensä kokonaisvaltaiseen hoitoon ja tukemiseen.

Saattohoidossa hoitoa ei lopeteta, vaan siinä luovutaan vaikeasti sairaan ihmisen parantavasta tai sairauden etenemistä jarruttavasta hoidosta.

Saattohoito toteutetaan moniammatillisessa ryhmässä, johon kuuluu potilas, potilaan omaiset, vastaava hoitava lääkäri ja hoitohenkilökunta.

Saattohoitopäätös sisältää hoitolinjauksia, kuten DNAR-päätöksen ("do not attempt resuscitation") eli ei saa yrittää elvyttää.

Hoitohenkilökunta on teitä varten. Kaikissa mieltä askarruttavissa asioissa saatte ottaa yhteyttä heihin vuorokaudenajasta riippumatta. Halutessanne myös pappi voidaan kutsua paikalle. Tarvittaessa saatte apua mielenterveysaseman kautta. Yhteystiedot löydätte tämän oppaan viimeiseltä sivulta.

Potilas ja hänen oireidensa hoito

Kuoleman lähestyessä potilaalla esiintyy usein erilaisia oireita. Oireiden määrä ja niiden kokeminen on yksilöllistä. Oireet voivat olla psyykkisten ja fyysisten tekijöiden aiheuttamia. Jokaisen saattohoidettavan kokemat oireet pyritään huomioimaan ja hoitamaan mahdollisimman hyvin. Tavoitteena on hyvä oireenmukainen hoito.

Kipu

Kipu on hyvin yleinen oire saattohoitopotilailla. Kivun tunne on yksilöllistä. Kivun arviointiin voidaan käyttää erilaisia kipumittareita, joiden avulla potilas kertoo oman arvionsa kivusta. Potilaan kipua voidaan havainnoida myös hänen kasvojensa ilmeistä, eleistä ja elintoiminnoista. Keho voi viestiä kivusta muuan muassa hikoiluna, kosketusarkuutena ja levottomuutena. Omainen voi olla apuna kivun arvioinnissa, koska hän tuntee usein potilaan parhaiten. Kipua voidaan hoitaa lääkkeellisesti ja lääkkeettömästi. Lääkkeettömiä kivunhoidon menetelmiä ovat esimerkiksi asentohoito, musiikin kuuntelu, puhe, kosketus ja läheisyys.

Lääkitys

Kuoleman lähestyessä on arvioitava olemassa olevan lääkehoidon tarpeellisuus. Lääkäri lopettaa tarpeettomat lääkkeet ja aloittaa lääkityksen oireenmukaiseen hoitoon, kuten kipuun, kuumeeseen ja pahoinvointiin. Lääkkeellisellä kivunhoidolla helpotetaan potilaan olotilaa. Lääkkeitä annetaan potilaan tarpeen ja voinnin mukaan suun kautta, pistoksina tai kipupumpulla.

Kipupumppu on lääkeannostelija, josta lääkeaine kulkeutuu ihon alle. Kipupumpun tarkoituksena on annostella kipulääkettä potilaalle säännöllisesti ja riittävästi. Kipupumppua käytetään, jos lääkkeen ottaminen vaikeutuu suun kautta tai kipu on hyvin voimakasta ja hallitsematonta.

Suun hoito

Saattohoitopotilaan syljen erityksen väheneminen ja jotkin lääkkeet aiheuttavat suun kuivumista. Suuta on hyvä kostutella säännöllisesti.

Huulia voidaan rasvata ja suun limakalvojen kostuttamiseen voidaan käyttää veteen tai öljyyn kastettua pumpulitikkua.

Hengenahdistus

Hengenahdistus on yksi saattohoitopotilaan yleisimmistä oireista. Hengenahdistuksen syitä perussairauden lisäksi ovat muun muassa kipu ja ahdistus.

Hengenahdistusta voidaan helpottaa asento- ja happihoidolla sekä lääkkeillä. Myös potilaan rauhoittelusta tai raikkaasta ilmasta voi olla hyötyä. Hengenahdistuksen lisäksi potilaan hengitys voi muuttua pinnalliseksi ja hänelle voi tulla hengityskatkoksia.

Ravitsemus ja nesteytys

Saattohoidon edetessä potilaan nieleminen voi vaikeutua ja ruokahalu heikentyä. Potilaan keho ei käytä ravintoa enää samalla tavalla hyväksi ja tästä seuraa esimerkiksi laihtuminen. Potilaan omaa tahtoa syömisen suhteen on kunnioitettava.

Kuoleva ihminen ei kuole, jos hän lakkaa juomasta ja syömästä, hän lakkaa juomasta ja syömästä siksi, että hän tekee kuolemaa.

Nestehoito harvoin parantaa saattohoitopotilaan yleistilaa. Suonensisäisellä nesteytyksellä voi olla merkittäviä haittavaikutuksia, kuten nesteen kertymistä keuhkoihin, hengenahdistusta ja turvotuksien lisääntymistä eripuolille kehoa.

Kotisaattohoito

Kotisaattohoito voi olla mahdollista, yksilöllisesti arvioiden. Kotisaattohoito vaatii omaisten tiiviin läsnäolon. Kotisairaanhoidaja hoitaa kotisaattohoitoa yhdessä hoitavan lääkärin kanssa. Kotisairaanhoido toimii vain arkipäivisin. Vuodeosasto toimii kotisaattohoidettavan ja omaisten tukena iltaisin ja viikonloppuisin.

Omaisena saattohoidossa

Olette joutuneet tahtomattanne tilanteeseen, jossa saattelette läheisenne viimeiselle matkalle. Sairaus koskettaa myös potilaan lähipiiriä.

Jokainen saa tuntea ja surra omalla tavallaan, tähän ei ole olemassa oikeaa kaavaa. Neuvomme teitä elämään päivä kerrallaan ja huolehtimaan myös omista tarpeistanne, kuten levosta ja ruokailusta. Te saatte olla läheisenne seurassa niin paljon kuin teistä parhaalta tuntuu. Vuodeosastolle voi jäädä myös yöksi. Hoitohenkilökunta on myös teitä varten.

Voitte sopia hoitohenkilökunnan kanssa etukäteen, ilmoitetaanko teille vuorokaudenajasta riippumatta läheisenne tilan heikentymisestä tai kuoleman hetkestä.

Yhteystiedot

Tervolan Vuodeosasto 0400 272391

Kotisairaanhoitaja 040 5254784

Tervolan mielenterveysasema 040 482 2249

Tervolan kirkkoherra 050 437 0001

Valtakunnallinen kriisipuhelin 09 2525 0111

Keroputaan päivystävä sairaanhoitaja 040 774 3891

Lisätietoa saattohoidosta:

www.kaypahoito.fi

www.terveyskylä.fi

"Kun istun sinun vierellesi,
en kysy, enkä vastaa, sillä tiedät jo,
että pisaraakaan ei puutu.
Olen kotona, riisun saappaani,
olen pilven painoinen."

Tommy Tabermann